

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи
з дисципліни: «Фінансовий менеджмент»
для студентів денної форми навчання спеціальності 7.03050401 та
8.03050401 – Економіка підприємства

Харків 2013

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи
з дисципліни: «Фінансовий менеджмент»
для студентів денної форми навчання спеціальності 7.03050401 та
8.03050401 – Економіка підприємства

Затверджено методичною
радою університету
протокол № ____ від _____

Харків 2013

Укладачі: доц. Деділова Т.В.
доц. Кирчата І.М.
ас. Токар І.І.

Кафедра економіки підприємства

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Фінансовий менеджмент» належить до циклу нормативних навчальних дисциплін професійної та практичної підготовки фахівців в галузі знань 0305 – «Економіка та підприємництво» за спеціальністю 7.03050401 та 8.03050401 «Економіка підприємства».

Предметом навчальної дисципліни є управління грошовими потоками, прибутком, інвестиціями, капіталом підприємства.

Мета викладання дисципліни полягає у формуванні системи знань з управління фінансами підприємства, операційною та інвестиційною діяльністю, визначення стратегії і тактики фінансового забезпечення суб'єктів господарювання.

Згідно мети завдання дисципліни полягають у: вивченні сутності та методологічних основ фінансового менеджменту, управління фінансовими ризиками та застосування інструментів антикризового управління грошовими потоками, прибутком, інвестиціями, активами; оволодінні методикою визначення вартості капіталу та опануванні способів оптимізації його структури.

Зміст дисципліни враховує знання студента попередніх предметів – «Фінанси підприємства», «Бухгалтерський облік», «Внутрішній економічний механізм підприємства», «Економіка підприємства», «Інвестування», «Проектний аналіз». У подальшому, отримані знання з дисципліни, будуть використані при дипломному проектуванні – обґрунтуванні техніко-економічних та управлінських рішень.

ЗАГАЛЬНИЙ ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ ТА НАВЧАЛЬНІ ЕЛЕМЕНТИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ВИВЧЕННЮ

Блок змістовних модулів 1

Методологічні основи фінансового менеджменту підприємства

Модуль 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту

Модуль 2. Система забезпечення фінансового менеджменту

Модуль 3. Управління грошовими потоками на підприємстві

Модуль 4. Аналіз фінансових звітів підприємства

Література: [5,8,14,24]

Термінологічний словник

Фінансовий менеджмент – це процес управління формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів господарюючого суб'єкта та оптимізації обороту його грошових коштів

Принципи організації фінансового менеджменту - це планування, прогнозування, регулювання, координація, стимулювання, контроль та аналіз.

Фінансовий механізм підприємств – це система управління фінансами підприємств, яка призначається для організації взаємодії фінансових відносин і фондів грошових коштів з метою ефективного їх впливу на кінцеві результати роботи

Під фінансовою стратегією підприємства слід розуміти формування системи довгострокових цілей фінансової діяльності й вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення

Центр витрат – це структурний підрозділ, керівник якого несе відповідальність тільки за витрачання коштів у відповідності з доведеним йому бюджетом. В силу функціонального напрямку своєї діяльності такий структурний підрозділ не може самостійно впливати на обсяг доходів, а також на суму прибутку. Прикладом центру витрат є постачально-заготівельний чи виробничий підрозділ підприємства.

Центр доходу - це структурний підрозділ, керівник якого несе відповідальність тільки за формування доходів у встановлених обсягах. В силу функціонального напрямку своєї діяльності такий структурний підрозділ не може самостійно впливати на весь обсяг витрат по продукції, яка реалізується, а також на суму прибутку. Прикладом центру доходу є збутовий підрозділ підприємства.

Центр прибутку - це структурний підрозділ, керівник якого несе відповідальність за доведені йому завдання по формуванню прибутку. В силу функціонального напрямку своєї діяльності такий структурний підрозділ повністю контролює як формування доходів від реалізації продукції, так і обсяг витрат на її виготовлення. Прикладом центру прибутку є структурний підрозділ із закінченим циклом виробництва та реалізації окремих видів продукції.

Центр інвестицій – це структурний підрозділ, керівник якого несе відповідальність за використання наданих йому інвестиційних ресурсів і отримання необхідного прибутку від інвестиційної діяльності.

Внутрішній фінансовий контроль - організований самим підприємством процес перевірки виконання і забезпечення реалізації управлінських рішень в сфері управління фінансами підприємства з метою досягнення стратегічних цілей і попередження кризових ситуацій, які можуть призвести до банкрутства.

Фінансовий контролінг - контролююча система, яка забезпечує концентрацію контрольних дій за основними напрямками фінансової діяльності підприємства, своєчасне виявлення відхилень фактичних показників від прогнозних (планових) та чинників, що зумовили ці відхилення, і прийняття управлінських рішень по нормалізації процесу управління фінансами підприємства.

Грошовий потік - стійка сукупність розподілених у часі фактів надходження або вибуття грошових коштів та їх еквівалентів, що генеруються суб'єктом господарювання в результаті здійснення його операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, таким чином, грошовий потік можна представити як сукупність послідовних подій, які пов'язані із відособленим та логічно завершеним фактом зміни власника грошових коштів з приводу виконання договірних зобов'язань між суб'єктами господарювання,

іншими економічними агентами (державою, домогосподарствами, міжнародними організаціями).

Вхідний грошовий потік - частина сукупного грошового потоку суб'єкта господарювання в результаті здійснення його основної, інвестиційної та фінансової діяльності. При цьому, грошовий потік класифікується як вхідний за умови, коли рух коштів в рамках такого грошового потоку призводить до збільшення абсолютної величини грошових коштів та їх еквівалентів, що знаходяться у розпорядженні суб'єкта господарювання на певний момент часу.

Вихідний грошовий потік - частина сукупного грошового потоку суб'єкта господарювання в результаті здійснення його основної, інвестиційної та фінансової діяльності, грошовий потік класифікується як вихідний за такою ознакою - рух коштів в рамках даного грошового потоку призводить до зменшення абсолютної величини грошових коштів та їх еквівалентів, які знаходяться у розпорядженні суб'єкта господарювання на певний момент часу.

Операційна, або ж основна, діяльність суб'єкта господарювання - сукупність господарських операцій, реалізація яких безпосередньо пов'язана із здійсненням тих видів підприємницької діяльності, що передбачені положеннями статутних документів такого суб'єкта.

Інвестиційна діяльність *investing activity* суб'єкта господарювання - сукупність операцій з придбання та продажу довгострокових (необоротних) активів, а також короткострокових (поточних) фінансових інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів. Іншими словами, операції в межах здійснення інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання призводять до зміни, як правило, абсолютної величини або ж структури першого розділу активу балансу підприємства - необоротних активів.

Фінансову ж діяльність *financing activity* суб'єктів господарювання національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку класифікують як сукупність операцій, які призводять до зміни величини та (або) складу власного та позикового капіталу. Іншими словами, фінансова діяльність спрямована на кількісну та/або якісну зміну його пасивів.

Чистий сукупний грошовий потік (Cash Flow) суб'єкта господарювання, що представляє собою зміну абсолютної величини грошових коштів, які знаходяться у розпорядженні підприємства, за певний період часу, така зміна грошової позиції суб'єкта господарювання еквівалентна арифметичній сумі грошових потоків від його операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, кількісна оцінка абсолютної величини яких і є основою для розрахунку чистого сукупного грошового потоку підприємства.

Фінансовий стан – рівень збалансованості окремих структурних елементів активів і капіталу підприємства, а також рівень ефективності їх використання.

Фінансовий аналіз – це процес дослідження й оцінки, головна мета якого – розробка найбільш вірогідних передбачень й прогнозів майбутніх умов функціонування підприємств.

Фінансовий стан підприємства – це найважливіша характеристика його ділової активності і надійності. Він визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал в діловому співробітництві, є гарантом ефективності діяльності як самого підприємства, так і його партнерів.

Фінансова звітність – це сукупність форм звітності, які складені на основі даних фінансового обліку з метою надання зовнішнім і внутрішнім користувачам узагальненої інформації про фінансовий стан у вигляді, який зручний і зрозумілий для прийняття цими користувачами певних ділових рішень.

Мета аналізу фінансових звітів – допомогти фінансовим аналітикам обґрунтувати свої фінансові плани, виявити слабкі місця у фінансових операціях фірми, вжити відповідних заходів, які допоможуть виправити становище, прийняти рішення про найефективніше вкладання коштів і ресурсів, скоригувати напрямки майбутньої діяльності фірми

Звіт про фінансові результати – це звіт про доходи, витрати і фінансові результати підприємства.

Операційна діяльність – це основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною та фінансовою.

Інвестиційна діяльність – це сукупність операцій з придбання та продажу довгострокових (необоротних) активів, а також

короткострокових (поточних) фінансових інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів.

Фінансова діяльність – це сукупність операцій, які призводять до зміни величини та (або) складу власного та позикового капіталу

Ліквідність підприємства – це його спроможність швидко реалізувати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань, тобто це співвідношення величини його високоліквідних активів і короткострокової заборгованості.

Орієнтовна тематика контрольних питань

1) Фінансовий менеджмент як науковий напрямок фінансової науки та його розвиток.

2) Базові концепції фінансового менеджменту.

3) Передумови і можливості застосування фінансового менеджменту в Україні.

4) Вплив оточуючого середовища на фінансову діяльність компанії та завдання фінансового менеджменту.

5) Управління розрахунками між підприємствами.

6) Взаємозв'язок між видами діяльності підприємства

7) Фінансовий ринок: місце в економіці, роль, структура.

8) Ринок цінних паперів: місце в економіці, роль, структура.

9) Фінансові інститути.

10) Фінансові інструменти.

11) Джерела інформації, які використовують фінансові менеджери у своїй роботі.

12) Сутність основних систем управлінського обліку.

13) Методи виміру грошових потоків (прямий, непрямий).

14) Звіт про рух коштів за джерелами їх формування і витрачення.

15) Мета і склад фінансової звітності.

16) Призначення основних компонентів фінансової звітності.

17) Якісні характеристики та принципи підготовки фінансової звітності.

18) Призначення балансу та його структура.

19) Характеристика звіту про фінансові результати.

20) Призначення та структура звіту про рух грошових коштів.

21) Порядок складання звіту про власний капітал.

Тестові завдання до самоконтролю

1) Фінансова звітність підприємства включає наступні основні компоненти:

- а) баланс;
- б) звіт про прибутки і збитки;
- в) звіт про рух грошових коштів;
- г) пояснення до фінансової звітності.

2) Дебіторська заборгованість включає:

- а) заборгованість по реалізованих товарах;
- б) заборгованість по лізингових контрактах;
- в) заборгованість по інвестиційній діяльності;
- г) дивіденди і відсотки;
- д) заборгованість по інноваційній діяльності;
- е) всі відповіді вірні.

3) Товарно-матеріальні запаси включають:

- а) запаси сировини і матеріалів;
- б) запаси;
- в) грошові кошти на рахунку підприємства;
- г) незавершене виробництво;
- д) запаси готової продукції.

4) Основні засоби включають:

- а) матеріальні активи;
- б) грошові кошти та їх еквіваленти;
- в) нематеріальні активи;
- г) довгострокові фінансові інвестиції.

5) До числа нематеріальних активів відносяться:

- а) патенти;
- б) грошові кошти та їх еквіваленти;
- в) торгові марки і товарні знаки;
- г) ліцензії, привілеї і технології;
- д) гудвіл.

б) Довгострокові інвестиції включають:

- а) інвестиції у незавершене виробництво;
- б) інвестиції в цінні папери;

в) інвестиції в матеріальні необоротні засоби;
г) інвестиції в дочірні компанії, філіали, спільні підприємства.

7) Довгострокова заборгованість включає:

- а) облігації до оплати;
- б) довгострокові векселі до оплати;
- в) довгостроковий банківський кредит по заставі;
- г) відстрочений податок на прибуток.

8) Власний капітал компанії підрозділяється на:

- а) капітал, вкладений акціонерами у вигляді звичайних акцій;
- б) додатковий капітал, одержаний понад номінал акцій, або емісійний дохід;
- в) прибуток;
- г) резерви, що є частиною капіталу, призначені для спеціальних цілей.

9) Витрати як частина собівартості підрозділяються:

- а) собівартість проданих товарів;
- б) витрати на реалізацію;
- в) адміністративні витрати;
- г) всі відповіді вірні.

10) Фінанси підприємства складаються з:

- а) ринок грошей та капіталу;
- б) ринок інвестицій;
- в) ринок нематеріальних активів;
- г) фінансовий менеджмент.

11) Принципи управління фінансовим менеджментом:

- а) принцип конкурентної стратегії;
- б) принцип фінансової стратегії;
- в) принцип стратегії управління;
- г) контроль за виконанням прийнятих рішень.

12) Принципи організації фінансового менеджменту:

- а) планування;
- б) мотивація;
- в) прогнозування;
- г) контроль;
- д) аналіз.

Блок змістовних модулів 2.

Методичні основи фінансового менеджменту підприємства

Модуль 6. Управління прибутком підприємства

Модуль 7. Управління активами підприємства

Модуль 8. Вартість і оптимізація структури капіталу підприємства

Модуль 9. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування на підприємстві

Модуль 10. Антикризове фінансове управління на підприємстві

Література: [2,9,10,11,13,20,21]

Термінологічний словник

Модель управління прибутком суб'єкта господарювання - сукупність фінансово-правових та організаційно-технічних механізмів та прийомів прогнозування, планування та контролю затрат та доходів підприємства з метою забезпечення підтримання прийняттого рівня рентабельності діяльності суб'єкта господарювання у довгостроковій перспективі, а також досягнення інших цілей, визначених корпоративною стратегією.

Активи - ресурси, контрольовані підприємством, використання яких призводять до збільшення економічних вигод у майбутньому.

Оборотні активи - це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу, чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Операційний цикл - це проміжок часу між придбанням запасів для здійснення господарської діяльності та отримання коштів від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг.

Основними задачами управління оборотними активами є: забезпечення безперервності процесу виробництва, прискорення оборотності оборотних активів, підвищення рентабельності оборотних активів, мінімізація ризиків і витрат, пов'язаних з формуванням і використанням оборотних активів.

Основними задачами управління необоротними активами є: визначення можливих форм оновлення основних виробничих засобів на простій та розширеній основі; визначення потреби в нарощенні необоротних активів для розширення обсягів виробництва; визначення можливих способів розширення основних виробничих засобів (нове будівництво, розширення, конструкція, технічне переоснащення); забезпечення ефективного використання раніше сформованих та нововведених основних засобів та матеріальних активів; формування необхідних фінансових ресурсів для відтворення необоротних активів та оптимізація їх структури.

Власний капітал – це частина активів підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Вкладений капітал — це капітал, внесений власниками підприємства (статутний капітал, пайовий капітал, додатково оплачений капітал)

Накопичений капітал - це капітал, отриманий у процесі діяльності підприємства.

Дарчий капітал — додатковий капітал, отриманий підприємством від інших осіб у вигляді безоплатно одержаних активів (додатково отриманий капітал).

Нерозподілений прибуток - частина чистого прибутку, що не була розподілена між власниками.

Зареєстрований капітал — умовно постійний капітал, сума якого визначається в установчих документах (статутний капітал, пайовий капітал).

Незареєстрований капітал - умовно змінний капітал, який включає додатковий капітал та нерозподілений прибуток.

Пайовий капітал — це сукупність коштів фізичних та юридичних осіб, добровільно вкладених у здійснення спільної фінансово-господарської діяльності.

Фінансове планування – це процес визначення обсягу фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками їх цільового використання згідно з виробничими та маркетинговими показниками підприємства у плановому періоді.

Розробка фінансової стратегії – це галузь фінансового планування. Як складова частина загальної стратегії економічного

розвитку, вона має узгоджуватися з цілями та напрямками останньої.

Фінансова політика підприємства – це сукупність методів фінансового менеджменту, яка здійснюється в короткостроковому періоді і враховує фактори, які діють у цей час.

Бюджет – це оперативний фінансовий план на короткостроковий період, що розробляється, як правило, в рамках наступного кварталу з розбивкою по місцях (і менших періодах), що відображає надходження і витрачання грошових коштів у процесі здійснення конкретних видів фінансово-господарської діяльності підприємства.

Бюджетування – це стандартизований процес, відповідно самостійно розроблених підприємством та загально визнаних вимог і процедур.

Операційний (поточний, періодичний, оперативний) бюджет – це система бюджетів, що характеризує доходи і витрати за операціями або окремими функціями підприємства.

Фінансовий бюджет – це план, в якому відображаються обсяг і структура грошових коштів та їх використання.

Бюджет продаж – це найважливіший розрахунок, який є основою бюджетування, враховує конкурентну позицію підприємства та напрями її поліпшення.

Прогноз продаж – основа планування виробництва, а бюджет продаж – бюджету виробництва.

Змінні витрати – це витрати, що прямо залежать від обсягу виробництва.

Постійні витрати – ті, що не залежать від обсягу виробництва.

Орієнтовна тематика контрольних питань

- 1) Зміст і завдання управління прибутком підприємства.
- 2) Класифікація доходів і витрат у звіті про фінансові результати підприємства.
- 3) Визначення чистого прибутку (збитку) звітного періоду.
- 4) Визначення економічних елементів операційних витрат.
- 5) Операційний важель. Принципи операційного аналізу.

6) Розрахунок порога рентабельності і “запасу фінансової стійкості” підприємства.

7) Розробка цінової політики та її оптимізація на підприємстві.

8) Комплексне оперативне управління оборотними активами.

9) Чистий обіговий капітал і поточні фінансові потреби підприємства.

10) Управління основними елементами оборотних активів.

11) Формування запасів.

12) Управління дебіторською заборгованістю.

13) Управління грошовими активами.

14) Класифікація необоротних активів підприємства за основними ознаками.

15) Особливості оцінки та відображення у балансі необоротних активів: нематеріальні активи, незавершене будівництво.

16) Порівняння критеріїв віднесення матеріальних активів до основних засобів за діючою в Україні методологією і за методологією, що відповідає МСБО.

17) Класифікація основних засобів. Види вартісної оцінки основних засобів.

18) Фізичне та моральне зношення основних засобів.

19) Довгострокові фінансові інвестиції (сутність, класифікація, методи оцінки).

20) Довгострокова дебіторська заборгованість, відстрочені податкові активи.

21) Обґрунтування переваг і сфери застосування понять "вартість капіталу", "оцінка капіталу", "вартість підприємства", "ціна капіталу" в діяльності підприємства.

22) Принципи оцінки вартості капіталу. Техніки оцінки капіталу.

23) Вартість капіталу за рахунок нерозподілених прибутків.

24) Обрахунок середньозваженої вартості капіталу.

25) Визначення зваженої граничної вартості капіталу.

26) Структура капіталу, її вплив на вартість підприємства.

27) Ефект фінансового важеля.

28) Зміст і принципи фінансового планування.

- 29) Методи фінансового планування.
- 30) Загальна характеристика основних фінансових планів держави та підприємств.
- 31) Шляхи вдосконалення фінансового планування в сучасних умовах.
- 32) Загальний бюджет підприємства: структура і принципи упорядкування.
- 33) Фінансове прогнозування. Аналіз і планування руху коштів.
- 34) Бюджет грошових коштів. Його принципи та розробка. Вплив невизначеності.

Тестові завдання до самоконтролю

1) Фінансові методи:

- а) планування;
- б) прогнозування;
- в) інвестування;
- г) кредитування;
- д) самофінансування;
- е) всі варіанти вірні.

2) Правове забезпечення –

- а) закони;
- б) накази;
- в) статут юридичної особи;
- г) всі варіанти вірні.

3) Фінансовий менеджмент включає:

- а) управління активами;
- б) управління капіталом;
- в) управління інвестиціями;
- г) управління грошовими потоками;
- д) всі варіанти вірні.

4) Політика управління капіталом:

- а) політика формування структури капіталу;
- б) політика управління власним капіталом;
- в) політика управління позиковим капіталом;
- г) всі варіанти вірні.

5) Політика управління фінансовими ризиками:

- а) політика уникнення фінансових ризиків;
- б) політика диверсифікації фінансових ризиків;
- в) політика хеджування фінансових ризиків;
- г) всі варіанти вірні.

6) Структурі фінансового управління включає наступні типи центрів відповідальності на підприємстві:

- а) витрат;
- б) доходу;
- в) інновацій;
- г) прибутку;
- д) інвестицій;
- е) всі варіанти вірні.

7) Система показників інформаційного забезпечення фінансового менеджменту, що формуються із зовнішніх джерел включає:

- а) показники, що характеризують загальний економічний розвиток країни;
- б) показники, що характеризують кон'юнктуру фінансового ринку;
- в) показники, що характеризують діяльність контрагентів і конкурентів;
- г) нормативно-регулюючі показники.

8) Фінансовий менеджмент як функціонально організаційна модель управління включає напрямки:

- а) операційна та інвестиційна діяльність;
- б) фінансова діяльність щодо покриття потреби підприємства у капіталі;
- в) фінансовий контролінг ефективності та адекватності усіх трьох складових елементів моделі.

9) Фінансова звітність підприємства включає наступні основні компоненти:

- а) баланс;
- б) звіт про прибутки і збитки;
- в) звіт про рух грошових коштів;
- г) пояснення до фінансової звітності.

10) Дебіторська заборгованість включає:

- а) заборгованість по реалізованих товарах;
- б) заборгованість по лізингових контрактах;
- в) заборгованість по інвестиційній діяльності;
- г) дивіденди і відсотки;
- д) заборгованість по інноваційній діяльності;
- е) всі відповіді вірні.

11) Товарно-матеріальні запаси включають:

- а) запаси сировини і матеріалів;
- б) запаси;
- в) грошові кошти на рахунку підприємства;
- г) незавершене виробництво;
- д) запаси готової продукції.

12) Основні засоби включають:

- а) матеріальні активи;
- б) грошові кошти та їх еквіваленти;
- в) нематеріальні активи;
- г) довгострокові фінансові інвестиції.

Блок змістовних модулів 3.

Інвестиційні аспекти управління фінансами підприємства

Модуль 12. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках

Модуль 13. Управління інвестиціями на підприємстві

Модуль 14. Управління фінансовими ризиками підприємства

Література: [6,15,18,25]

Термінологічний словник

Компаундирування - визначення майбутньої вартості грошей.

Дисконтування - визначення поточної (теперішньої) вартості грошей

Рента (ануїтет) - це серія вкладів або виплат рівних сум, що здійснюються через певні інтервали або певну кількість періодів.

Інвестиції — це вкладення капіталу в об'єкти підприємницької діяльності з метою забезпечення його зростання в майбутньому періоді.

Інвестиційна діяльність — це діяльність, що пов'язана з придбанням і реалізацією необоротних активів, а також із здійсненням фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.

Основні напрями інвестицій — це вкладення коштів у рухоме і нерухоме майно

Виробничі інвестиції — вкладення у виробничі ресурси: основні засоби і предмети праці.

Фінансові інвестиції — вкладення коштів у цінні папери, цільові банківські вклади депозити, придбання паїв тощо.

Інтелектуальні інвестиції — вкладення коштів у об'єкти інтелектуальної власності.

Державні інвестиції — це вкладення коштів центральними або місцевими органами влади за рахунок бюджету, позабюджетних фондів і позикових коштів та вкладення державних підприємств.

Іноземні інвестиції — це вкладення коштів іноземних громадян, юридичних осіб і держави.

Спільні інвестиції — це вкладення коштів резидентів і нерезидентів.

Інвестиційний проект — це документ, що забезпечує окремі напрямки стратегічного розвитку підприємства шляхом реального інвестування, обґрунтовує потребу у відповідних інвестиційних ресурсах у різних формах їх і містить систему відповідних управлінських рішень із забезпечення найбільш ефективних форм реалізації викладених у ньому інвестиційних цілей.

Облігація — це основний вид боргових зобов'язань, згідно з яким позичальник (емітент) повинен сплатити певну суму кредиторам (власникам) по завершенні визначеного терміну і суму щорічного доходу у вигляді фінансового або плаваючого відсотку.

Вартість цінних паперів — вартість, як і будь-яких інших товарів в умовах ринку, визначається за попитом на них та їх пропозицією.

Курс акцій — ціна, за якою акції котируються і продаються на фондовій біржі.

Центр формування ризику - системоутворююча сукупність факторів формування ризиків суб'єкта господарювання при здійсненні господарських операцій в рамках операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, їх якісних характеристик, також визначення основних їх кількісних параметрів.

Орієнтовна тематика контрольних питань

- 1) Процентні ставки і методи їх нарахування.
- 2) Майбутня вартість і складний процент.
- 3) Теперішня вартість і ставка дисконту.
- 4) Залежність між теперішньою вартістю і ризиком.
- 5) Урахування часу.
- 6) Основні причини, під впливом яких гроші втрачають свою вартість (інфляція, ризик, схильність до ліквідності).
- 7) Інфляція та її вимір.
- 8) Методи оцінки ризику фінансових операцій.
- 9) Оцінка ліквідності інвестицій.
- 10) Оцінка вартості грошових коштів з урахуванням фактора ліквідності.
- 11) Форми реальних інвестицій. Зміст і завдання управління ними.
- 12) Розробка варіантів інвестиційних проектів та їх фінансування. Методи оцінки інвестиційних проектів.
- 13) Чиста дисконтована вартість проекту, його рентабельність, внутрішня норма рентабельності. Аналіз інвестиційних проектів в умовах інфляції і ризику.
- 14) Вибір інвестиційного проекту.
- 15) Поняття інвестиційного портфеля, головна мета і побудова системи локальних цілей його формування.
- 16) Сучасні підходи до типізації інвестиційних портфелів підприємства та основні варіанти типів інвестиційних портфелів.
- 17) Етапи формування портфеля фінансових інвестицій підприємства згідно з портфельною теорією.
- 18) Принципи формування портфеля інвестицій.
- 19) Показники доходності і ризику інвестиційного портфеля.

20) Фінансовий ризик як економічна категорія і об'єкт управління.

21) Визначення ризиків, що пов'язані з купівельною спроможністю грошей (інфляційні і дефляційні ризики, валютні ризики, ризик ліквідності).

22) Характеристика підвидів інвестиційних ризиків упущеної вигоди, зниження доходності, прямих фінансових утрат.

23) Сутність кредитного ризику як різновид ризику зниження доходності та ризиків прямих фінансових утрат.

24) Фінансовий ризик як функція часу.

25) Основні методи оцінки ризику (коефіцієнт ризику, середньоквадратичне відхилення, коефіцієнт варіації, β -коефіцієнт, експертний метод).

26) Стратегія і тактика ризик-менеджменту, об'єкт і суб'єкт управління, інформаційне забезпечення.

27) Система внутрішніх механізмів нейтралізації фінансових ризиків підприємства (лімітування концентрації ризику, хеджування, диверсифікація, розподіл ризику, самострахування).

Тестові завдання до самоконтролю

1) До числа нематеріальних активів відносяться:

- а) патенти;
- б) грошові кошти та їх еквіваленти;
- в) торгові марки і товарні знаки;
- г) ліцензії, привілеї і технології;
- д) гудвіл

2) Довгострокові інвестиції включають:

- а) інвестиції у незавершене виробництво;
- б) інвестиції в цінні папери;
- в) інвестиції в матеріальні необоротні засоби;
- г) інвестиції в дочірні компанії, філіали, спільні підприємства.

3) Власний капітал компанії підрозділяється на:

- а) капітал, вкладений акціонерами у вигляді звичайних акцій;

- б) додатковий капітал, одержаний понад номінал акцій, або емісійний дохід;
- в) прибуток;
- г) резерви.

4) До фінансових інвестицій відносяться:

- а) акції;
- б) облігації;
- в) депозитні сертифікати;
- г) інші цінні папери.

5) Параметри грошових розрахунків в рамках цінової політики підприємства:

- а) фінансовий цикл;
- б) ціноутворення;
- в) управління дебіторською заборгованістю;
- г) немає правильної відповіді.

6) Класифікація активів підприємства:

- а) необоротні активи;
- б) оборотні активи;
- в) витрати майбутніх періодів;
- г) всі відповіді вірні.

7) Політика управління капіталом:

- а) політика формування структури капіталу;
- б) політика управління власним капіталом;
- в) політика управління позиковим капіталом;
- г) всі варіанти вірні.

8) До необоротних активів належать:

- а) нематеріальні активи;
- б) основні засоби;
- в) незавершене виробництво;
- г) довгострокові фінансові інвестиції.

9) До оборотних активів належать:

- а) виробничі запаси;
- б) нематеріальні активи;
- в) векселі одержані;
- г) поточні фінансові інвестиції;
- д) немає вірної відповіді.

10) До активів з високою оборотністю можна віднести:

- а) основні фонди;
- б) запаси готової продукції;
- в) грошові кошти;
- г) всі відповіді вірні.

11) Залежно від джерела формування власний капітал можна поділити на:

- а) зареєстрований;
- б) незареєстрований;
- в) вкладений;
- г) накопичений капітал.

12) За ступенем фіксації власний капітал можна поділити на:

- а) зареєстрований;
- б) незареєстрований;
- в) вкладений;
- г) накопичений

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ареф'єва О.В. Фінансовий менеджмент: Навч.-метод. посібник. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 94 с.
2. Антонов В.М. Фінансовий менеджмент: сучасні інформаційні технології. Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2005. – 432 с.
3. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента: В 2 т. – К.: Ника-Центр, 1999.
4. Бригхэм Ю. Ф., Эрхардт М. С. Финансовый менеджмент. – 10-е изд. – СПб.: Питер, 2011. – 960 с.
5. Бахрамов Ю. М., Глухов В. В. Финансовый менеджмент: Учебник для вузов. – 2-е изд., стандарт третьего поколения. – СПб.: Питер, 2011. – 496 с.
6. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2011. – 312 с.
7. Гриньова В.М., Коюда В.О. Фінанси підприємств: Навч. посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2004. - 424с.
8. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатов та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 556 с.
9. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатов та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 556 с.
10. Льюис К. Д. Методы прогнозирования экономических показателей. — М.: Финансы и статистика, 1986.
11. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання. Монографія. – К.: КНЕУ, 2001. – 387 с.
12. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент. Підручник. – К.: ЦУЛ, 2009. – 320 с.
13. Костіна Н. І., Алексєєв А. А., Василик О. Д. Фінанси: система моделей і прогнозів: Навч. посібник. — К.: Четверта хвиля, 1998.
14. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посібник. - К.: Вища шк., 2003. – 278 с.
15. Митяй О.В. Проектний аналіз. Навч. посіб. – К.: 2008. – 420 с.

16. Пазинич В.І., Шулешко А.В. Фінансовий менеджмент. – К.: ЦУЛ, 2011. – 408 с.
17. Рясних Є. Основи фінансового менеджменту. – К.: АКАДЕМВИДАВ, 2010. – 402 с.
18. Рижигов В.С. Проектний аналіз. Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2007. – 384 с.
19. Ситник Л.С. Фінансовий менеджмент. Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2006. – 360 с.
20. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: Монографія. — К.:КНЕУ, 2004. — 268с.
21. Уотшем Т. Дж., Паррамоу К. Количественные методы в финансах. — М.: Финансы, 1999.
22. Фінансовий менеджмент: Підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М.Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2005. – 535с.
23. Финансовый менеджмент: теория и практика: Учебник /Под ред. Е.С. Стояновой. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: Перспектива, 2003. – 656 с.
24. Фінансовий менеджмент: Навч. посібник для самостійного вивчення дисципліни /А.М.Поддєрьогін, Л.Д.Буряк, Н.Ю.Калач та ін. – К.: КНЕУ, 2001. – 294 с.
25. Філіна Г.І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2009. – 260 с.
26. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник. – К.: Знання, 2006. – 439 с.

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Навчальне видання

Методичні вказівки
до самостійної роботи
з дисципліни: «Фінансовий менеджмент»
для студентів денної форми навчання спеціальності 7.03050401 та
8.03050401 - Економіка підприємства

Укладачі: Деділова Тетяна Вікторівна
Кирчата Ірина Миколаївна
Токар Інна Іванівна

Відповідальний за випуск: д.е.н., проф. Дмитрієв І.А.

Підп. до друк.	Формат 60×80	1/16 Бум. Тип №
Друк офсетний	Ум. др. л.	Нав - вид. л.
Тираж екз.		Ціна договірна
Зак. №		

ХНАДУ, ГСП, Харків, вул. Петровського, 25

Підготовлено у Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті